

Eurowind Energy Oy
Siltasaarenkatu 12 A
00530 Helsinki

Varisvuoren tuulivoimahanke, Pihtipudas, Pyhäjärvi**Perusteltu päätelmä**

Perusteltu päätelmä on yhteysviranomaisen hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista tekemä perusteltu johtopäätös, joka on tehty arviointiselostuksen, siitä annettujen mielipiteiden ja lausuntojen, sekä yhteysviranomaisen oman tarkastelun pohjalta. Perusteltu päätelmä perustuu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, jäljempänä YVA-laki) 23 §:än.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteysviranomaisena on toiminut 31.12.2025 saakka Keski-Suomen ELY-keskus ja valtion aluehallinnon uudistuksen myötä yhteysviranomaisena toimii 1.1.2026 alkaen Lupa- ja valvontavirasto.

1 Hanketiedot**1.1 Hankkeen perustiedot**

Varisvuoren tuulivoima

Hankkeesta vastaava on Eurowind Energy Oy. Hankkeesta vastaavan konsulttina ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä on toiminut Envineer Oy.

1.2 Hankkeen ja sen vaihtoehtojen kuvaus

Eurowind Energy Oy suunnittelee tuulivoima-alueita Pihtiputaan kunnan Varisvuoren alueelle. Hankealueelle suunnitellaan 5-7 voimalaa, joiden yksikköteho on enintään 6–9 MW. Voimalan enimmäiskorkeus on 270 metriä. Hankealueen pinta-ala on noin 890 ha. Hankkeen sähkönsiirto sijoittuu Pihtiputaan ja Pyhäjärven alueelle.

Käsiteltävät vaihtoehdot

VE0: Hanketta ei toteuteta.

VE1: Alueelle rakennetaan 7 kpl tuulivoimalaa. Yksikköteho on enintään 6-9 MW ja enimmäiskorkeus 270 m.

VE2: Alueelle rakennetaan 5 kpl tuulivoimalaa. Yksikköteho on enintään 6-9 MW ja enimmäiskorkeus 270 m.

Sähkönsiirron osalta on kaksi päävaihtoehtoa. Vaihtoehdossa **VEa** liityntä on maakaapeli Elenian Vuolijoki-Pihtipudas 110 kV voimajohtoon (läntinen sähkönsiirtolinjaus, 4,9 km). Vaihtoehdossa **VEb** liityntä on ilmajohto Elenian Vuolijoki-Pihtipudas 110 kV voimajohtoon (itäinen sähkönsiirtolinjaus pituus 5,2 km). Tuotantoalueen sisäinen sähkönsiirto toteutetaan maakaapelein. Lisäksi tuulivoima-alueelle tulee rakennettavaksi huoltotiet, energia-varastoalue sekä työmaan aikaisia varastointi- ja parakkialueita.

Tarkempi kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehtoista on esitetty arviointiselostuksessa.

2 Ympäristövaikutusten arviointimenettely

2.1 Arviointiselostuksen vireilletulo

Ympäristövaikutusten arviointimenettely (jäljempänä arviointimenettely) on tullut vireille, kun hankkeesta vastaava Eurowind Energy Oy on toimittanut ympäristövaikutusten arviointiohjelman (jäljempänä arviointiohjelma) yhteysviranomaiselle 16.7.2024. Arviointiohjelma oli nähtävillä 5.8.- 18.9.2024 ja yhteysviranomainen antoi siitä lausuntonsa 18.10.2024.

Hankkeesta vastaava on toimittanut 29.10.2025 yhteysviranomaiselle ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (jäljempänä arviointiselostus) perustellun päätelmän antamista varten.

Hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä YVA-lain liitteen 1 kohdan 7e perusteella.

YVA-menettelyn yhteydessä on laadittu Luonnonsuojelulain (9/2023) 35 §:n mukainen Natura-arviointi Varisvuori-Louhukangas- Saukonlähde (FI0900061) Natura-alueelle.

Pihtiputaan kunnassa on vireillä myös hankealueen kaavoitusmenettely. Osayleiskaavan kaavaluonnos on ollut nähtävillä yhtä aikaa YVA-selostuksen kanssa.

2.2 Arviointiselostuksesta tiedottaminen ja kuuleminen

Yhteysviranomainen tiedotti arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä pidosta sekä mielipiteiden ja lausuntojen esittämisen mahdollisuudesta julkisella kuulutuksella 12.11.2025 – 19.1.2026. Kuulutus julkaistiin Keski-Suomen ELY-keskuksen verkkosivuilla <http://www.ely-keskus.fi/kuulutukset/keski-suomi> ja 1.1.2026 alkaen Lupa- ja valvontaviraston verkkosivuilla www.lv.v.fi > Ajankohtaista.

Tieto kuulutuksesta lähetettiin Pihtiputaan, Pielaveden ja Keiteleen kunnille sekä Pyhäjärven ja Kiuruveden kaupungeille julkaistavaksi kuntalain (410/2015) 108 §:n mukaisesti. Lisäksi arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä pidosta sekä mahdollisuudesta mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen tiedotettiin Kotiseudun Sanomat, Pyhäjärven Sanomat, Kiuruvesilehti sekä Pielavesi-Keitele lehdissä viikolla 46 julkaistuilla lehti-ilmoituksilla.

Arviointiselostukseen tulostusversioon on voinut tutustua kuulemisaikana seuraavissa paikoissa: Pihtiputaan kunnantalo, Pyhäjärven kaupungintalo, Pielaveden kunnanvirasto Keiteleeseen kunnantoinmisto, Kiuruveden kaupungintalo, Keski-Suomen ELY-keskus, Jyväskylä/1.1.2026 Lupa- ja valvontavirasto. Lisäksi hankkeen YVA-aineisto on ollut nähtävillä Ympäristöhallinnon verkkopalvelussa osoitteessa www.ymparisto.fi/varisvuoren-tuulivoimahanke-YVA. Arviointiselostuksen esittelytilaisuus järjestettiin 25.11.2025 Pihtiputaalla. Tilaisuuteen oli mahdollista osallistua etäyhteydellä.

3 Arviointiselostuksesta annetut lausunnot ja mielipiteet

Yhteysviranomaisiin pyysi lausunnot arviointiselostuksesta hankkeen vaikutusalueen kunnilta ja muilta viranomaisilta, joita asia todennäköisesti koskee. Arviointiselostuksesta toimitettiin yhteysviranomaiselle 16 lausuntoa ja 6 mielipidettä. Lausunnon antoivat seuraavat viranomaiset: Fingrid, Haapajärven kaupunki, Ilmatieteen laitos, Keski-Suomen elinvoimakeskus, Keski-Suomen liitto, Keski-Suomen museo, Luonnonvarakeskus, Metsähallitus, Oulun museo- ja tiedekeskus, Pielaveden kunta, Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos, Pohjois-Savon ELY-keskus, Säteilyturvakeskus. Mielipiteen antoivat seuraavat tahot: Elisa Oyj, Telia Finland Oyj sekä Suomen Erillisverkot Oy. Lisäksi mielipiteen antoi 3 yksityishenkilöä. Osassa mielipiteitä oli allekirjoittaneita useita henkilöitä.

Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen näkemys kuulemispalautteen keskeisestä sisällöstä. Lausunnot löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta www.ymparisto.fi/varisvuoren-tuulivoimahanke-YVA. Verkkopalvelussa julkaistuista lausunnoista on poistettu henkilötiedoiksi katsotut sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n mukaiset tiedot.

Yhteenveto lausunnoista

Luontovaikutukset

Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota erityisesti yhteisvaikutuksiin mm. linnuston ja ekologien yhteyksien osalta Pihtiputaalla, Keiteleellä ja Pyhäjärvellä sijaitsevan Kangasjärven tuulivoimahankkeen kanssa ja nostettiin esiin hankkeiden erillisten selvitysten mielekkyys. Yhteisvaikutusten kautta vaikutukset nousevat monilta osin merkittäviksi, varsinkin linnuston osalta. Hankkeiden jatkokehittelyssä tulee varmistaa, ettei merkittävien haitallisten vaikutusten rajaa törmäys- tai estevaikutusten osalta ylitetä, jotta luonnonsuojelulain 70§:n vastaisilta vaikutuksilta voidaan välttyä

Lausunnoissa todettiin, että Varisvuori ja sitä ympäröivät suunnitteilla olevat hankkeet katkaisivat maakuntakaavojen Natura-verkoston riskinarvioinnissa laaditut ekologisen verkoston yhteydet. Varisvuoren hanke sijoittuu arvioinnissa petolinnun ja metsäpeuran elinympäristöjen osalta korkean riskin vyöhykkeelle. Lausunnoissa oltiin kuitenkin samaa mieltä selostuksen kanssa, että Varisvuoren hanke ei todennäköisesti yksinään vaikuta

merkittävästi verkostoon. Kaikkien lähialueelle esitettyjen tuulivoimahankkeiden toteuttamista ei pidetty mahdollisena ilman merkittäviä kielteisiä vaikutuksia.

Lausunnoissa nostettiin esiin myös, että tuulivoimala-aluetta lähimpänä sijaitsevat Natura-alueen osat ovat myös osa lakisääteistä Kattilavirran-Pieni Koiramäen luonnonsuojelualuetta, jonka lajisto on rauhoitettu alueen rauhoitusmääräysten nojalla. Lisäksi huomautettiin, että suojelualuetta tarkastellaan YVA-selostuksessa ensisijaisesti Natura-alueena eikä siinä huomioida alueen asemaa lakisääteisenä luonnonsuojelualueena. Huomiota kiinnitettiin myös melun ohjearvojen ylittyvä em. suojelualueella yhdessä Kangasjärven hankkeen kanssa.

Lausunnoissa muistutettiin myös, että direktiivilajien (mm. ilves, karhu) lisääntymis- ja levähdysalueita koskee luonnonsuojelulain 78 §:n mukainen heikentämis- ja hävittämis-kielto. Vaikutukset näihin jäi myös osin osoittamatta riittävällä luotettavuudella.

Maaperä, geologia

Lausunnoissa todettiin, että lähtökohtaisesti tulisi pyrkiä siihen, että hankkeen rakentamistoimenpiteet sijoitetaan arvokkaiden geologisten muodostumien ulkopuolelle. Mikäli näin ei tehdä, tulee jatkosuunnittelussa esittää lieventämistoimenpiteitä. Hyvänä pidettiin, että hankkeen tarvitsemien maa-ainesten ottopaikka on selvitetty arviointiselostukseen ja otto-toiminnan pohjavesien suojelutoimenpiteitä on tuotu esille. Lisäksi muistutettiin maa-ainesten oton tai läjityksen mahdollisesta luvantarpeesta.

Maisema, rakennettu ja arkeologinen kulttuuriperintö

Maiseman yhteisvaikutusten osalta tuotiin esiin, että YVA-selostuksessa on arvioitu yhteisvaikutuksia alle 10 kilometrin etäisyydellä sijaitsevien tuulivoimahankkeiden (Kangasjärvi, Leppäkangas, Leppämäki ja Vuohomäki) kanssa. YVA-selostuksessa ei ole kuitenkaan perusteltu yhteisvaikutusten rajaamista 10 kilometrin etäisyydelle. Yhteisvaikutusten arvioitiin tekevän muutoksesta jopa erittäin suuren. Toisaalta yhteisvaikutusten selvitystä pidettiin ansiokkaana ja selkeästi tarpeellisena asiana, johon ei kuitenkaan 5–7 voimalan kokonaisuus tuo enää olennaista muutosta. Käsitys sähkönsiirron maisemavaikutuksista jää lausuntojen mukaan maisemaselvityksessä hämäräksi eikä sähkönsiirrosta ole esitetty havainnekuvia.

Puutteena pidettiin, että Pohjois-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetun kulttuuriympäristön kohteet esitetään maisemaselvityksessä vain listana, eikä niiden oleellisia piirteitä avata. Listasta myös puuttuu kohteita. Kohteiden herkkyyden arvioinnista oltiin myös osin eri mieltä.

Lausunnoissa kiiteltiin myös, että hankkeen arkeologiset inventointiraportit on toimitettu hyväksyttävästi museovirastolle. YVA-selostuksessa on käsitelty arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyviä asioita pääosin kattavasti ja edellä mainittujen seikkojen osalta suoraan esimerkillisesti, mutta vaikutusten arvioinnissa jää vielä epäselväksi vaikutukset kohille Sydänmaa Multasuo (1000005533) ja Saarisuo (1000055667). Kuvia ja tekstiä tulee

täydentää Keski-Suomen museon lausunnossa esitetyillä tavalla. Lisäksi selostuksen ymmärrettävyyttä hankaloittaa se, että termiä hankealue käytetään vaihtelevasti.

Alueidenkäyttö, kaavoitus

Lausunnoissa todettiin, että hanke ei ole ristiriidassa maakuntien alueiden käytön kanssa. Mutta samalla huomautettiin, että vaikka Varisvuoren hankkeessa suunnitellaan korkeintaan 7 tuulivoimalan rakentamista, muodostavat ne yhdessä Kangasjärven kanssa yhteisvaikutuksiltaan seudullisesti merkittävän tuulivoima-alueiden kokonaisuuden. Suunniteltaessa tuulivoimaa alueelle, johon ei maakuntakaavoissa ole osoitettu seudullisen tuulivoima-alueen mahdollistavaa kaavamerkintää, olisi noudatettava maakuntakaavan tuulivoimarakentamisen yleisiä suunnittelumääräyksiä ja laadittava maakuntakaavan sisältövaatimukset täyttävät selvitykset ja vaikutusarvioinnit.

Lisäksi huomautettiin, että hankealueen tulee olla toteuttamiskelpoinen myös huomioiden sen yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden ja -alueiden kanssa. Yhteisvaikutusten arvioinnissa tulee huomioida muun ohella, etteivät maakuntakaavan maankäyttöä koskevat keskeiset ratkaisut ja tavoitteet vaarannu.

Lausunnoissa todettiin myös, että selostuksessa on asianmukaisesti huomioitu, että hankealue sijaitsee osittain hiljaisella alueella. Hiljaisilla alueilla ei ole oikeusvaikutuksia, mutta sijainti hiljaisella alueella kertoo siitä, että tuulivoimahankkeen rakentaminen muuttaisi alueen luonnetta merkittävästi. Lisäksi kiinnitettiin huomiota hankealueen sijaintiin osittain pohjavesialueella. Keski-Suomen maakuntakaavassa 2040 lähtökohtana oli, että tv-alueet eivät sijaitse pohjavesialueilla. Myös Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa on suunnittelumääräys pohjavesialueita koskien.

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavaa koskeva tieto tulee päivittää asiakirjoihin hyväksytyn maakuntakaavan (MKV 27.5.2025) mukaiseksi.

Melu- ja välke, asuminen

Lausunnoissa pidettiin hyvänä, että hankkeessa on huomioitu riittävä etäisyys asutukseen eikä Varisvuoren hankealueelle suunniteltujen tuulivoimaloiden välittömässä läheisyydessä ei sijaitse asuinrakennuksia tai vapaa-ajan asuntoja tai kaavoihin merkittyjä rakentamattomia rakennuspaikkoja. Lausunnoissa todettiin myös, että Varisvuoren ja Kangasjärven hankkeen yhteismelun- ja välkemallinnukset osoittavat, että meluarvot ylittyvät hankealueen ulkopuolella ja saattavat siten rajoittaa alueen mahdollista rakentamista maankäytön suunnittelua yli kuntarajojen.

Melumallinnuksen toteutuksen osalta huomautettiin lisäksi, että mallinnuksessa on käytetty napakorkeutta 184 m, roottorin halkaisijaa 155 m sekä maksimikorkeutta 261,5 m. Muualla arviointiselostuksessa on kuitenkin todettu, että voimaloiden enimmäiskorkeus olisi 270 metriä. Näin ollen melumallinnukseen liittyy epävarmuuksia.

Lausunnoissa muistutettiin lisäksi, että sisämelun 25dB toimenpideraja on hyvin matala ja siksi käytännössä sisämelun kynnysarvo, joten se tulee myös mallintaa sen

varmistamiseksi, ettei tuulivoimaloista aiheudu ao. toimenpiderajan ylitystä ja terveyshaittaa lähiasutukselle.

Turvallisuus

Turvallisuuden osalta huomioita kiinnitettiin rakentamisen aikaisen raskaan liikenteen ja polttoaineiden ym. kemikaalien aiheuttamiin riskeihin sekä metsäpalovaaraan.

Yhteisvaikutukset

Yhteisvaikutusten osalta huomautettiin, että Pielaveden kunnan alueella, alle 50 km säteellä olevia kahta vireillä olevaa tuulivoimayleiskaavaa (Pillisuo, Tervasuo) ei ole mainittu selostuksessa. Lisäksi huomautetaan, että Vornankorven tuulivoimahankkeen YVA-menettely on päättynyt elokuussa 2025. Toisaalta yhteisvaikutusten osalta toivottiin myös, että tarkastelussa olisi hyvä esittää ainakin kaikki 20 km etäisyysvyöhykkeelle hankealueesta suunnitellut tuulivoimahankkeet. Nyt tarkastelualueelta puuttuu tällä säteellä hankkeita (Lauluräme, Muntterinkangas). Selostuksen liitteeksi toivottiin myös havainnoivaa kokonaiskuvaavaa maisemaan- ja ympäristöön kohdistuvista yhteisvaikutuksista, jossa on huomioitu kaikki suunnitteilla olevat energiahankkeet.

Lausunnoissa pidettiin myös perusteltuna, että yhteisvaikutusten arvioinnissa on painotettu Kangasjärven tuulivoimahankkeen kanssa muodostuvia yhteisvaikutuksia, kun otetaan huomioon, että Varisvuoren ja Kangasjärven hankealueet ovat toistensa välittömässä yhteydessä ja sijoittuvat osittain jopa samalle alueelle.

Maankäytön ja muiden mahdollisten merkittävien vaikutusten kannalta todetaan myös, että yhteisvaikutuksia ja yhteensovittamisen tarpeita olisi tarkasteltava Leppämäen tuulivoimahankkeen, Leppäkankaan tuulivoimahankkeen yhteydessä arvioitavan usean tuulivoimahankkeen yhteisen sähkönsiirron sekä Fingrid Oy:n suunnitteleman Harjulinja-voimajohtohankkeen kanssa. Näillä hankkeilla saattaa olla alueidenkäytön, pohjavesien sekä luonnonsuojelun näkökohtien kanssa sellaisia merkittäviä vaikutuksia, joita olisi ollut hyvä tarkastella tarkemmin YVA-selostuksessa tai jotka on otettava huomioon hankkeen sähkönsiirron jatkosuunnittelussa.

Maisemavaikutusten osalta lausunnoissa todetaan, että tuulivoimahankkeiden toteutuksessa Pyhäjärven maisema-alue menettää osan ominaisluonteestaan maakunnallisesti arvokkaana maisema-alueena. Haitallisten vaikutusten vähentämiseksi esitetyillä keinoilla ei haitallisia vaikutuksia maisemaan pystytä merkittävästi vähentämään.

Lausunnoissa todettiin myös, että alueille, missä on paljon tuulivoimarakentamista, korostuvat erityisesti yhteisvaikutukset. Haasteita syntyy mm. luonnonympäristön osalta erityisesti lajeille, jotka tarvitsevat vähäisen häiriön ympäristöjä, ja joille väistämättömyyksiä tai korvaavia elinympäristöjä ei välttämättä ole. Eri tavoitteiden yhteensovittamista varten tarvitaan nykyistä enemmän yli hanke- tai hallinnollisten rajojen kuten myös tuulivoimarakentamista (ja muun maankäyttöä) ohjaavan lainsäädännön kehittämistä, jossa minimoitaisiin haittoja jo ennakolta järkevällä laajamittaisella suunnittelulla.

Sähkönsiirto

Lausunnoissa suositeltiin sähkönsiirron osalta, että olisi suositeltavaa tehdä yhteistyötä kaikkien lähiseudulle tuulivoimahankkeita tai sähkönsiirtoa suunnittelevien toimijoiden kesken.

Lausunnoissa tuotiin esiin myös, että erityisesti ilmajohtoon (VEb) liittyvän lintujen törmäysriskin, ja metsäpeuraan kohdistuvan haitan vuoksi vaihtoehto VEa (maakaapeli) olisi haitattomampi vaihtoehto sähkönsiirrolle. Myös pohjaveden pilaantumisen vaaran, talousveden laadun tai riittävyyden kannalta sähkönsiirron vaihtoehtoa VEa pidettiin parempana vaihtoehtona. Kaikilta osin ei kuitenkaan tarkkaa tietoa löytynyt kuinka lähellä asutusta suunnitellut sähkönsiirtoreitit kulkevat.

Lausunnoissa pyydettiin arvioimaan huolellisesti sähkönsiirtoreittien vaikutukset mm. Jonasuon luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeälle suoalueelle, arvokkaalle Kaakkomäen moreenimuodostumalle, Lintukankaanharjun pohjavesialueelle sekä huomioimaan suojellun päiväpetolinnun reviiri ja varmistumaan, ettei haitallisia vaikutuksia näihin synny.

Lausunnoissa muistutettiin myös maakuntakaavamääräyksistä keskittää lähekkäin olevien tuulivoimahankkeiden sähkönsiirto samaan tai olemassa olevaan johtokäytävään ja yhteispylväisiin sekä, että suunnittelua on tehtävä yhteistyössä muiden energiantuotannon hanketoimijoiden, kuntien, viranomaisten sekä kanta- ja alueverkkoyhtiöiden kanssa. Varisvuoren hankealue sijoittuu Harjulinjan voimajohtohankkeen YVA-menettelyssä tarkasteltavien läntisen ja itäisen linjausreittien väliin. Tämä on huomioitava jatkosuunnittelussa.

Tutkat, sääsamat

Huomiota kiinnitettiin siihen, että alueelle on suunnitteilla runsaasti tuulivoima-alueita ja toteutuessaan ne aiheuttavat merkittävää häiriökaikua tutkamittauksiin ja voivat mahdollisesti vaikuttaa alueen sääpalveluun. Ilmatieteen laitos on huolissaan säättutkamittausten laadusta tulevaisuudessa ja keskustelee tällä hetkellä kompensatiomittausten vaatimisesta tämäntyyppisille alueille. Lisäksi muistutettiin, että johtoalueelle tai sen läheisyyteen sijoittuvasta rakentamisesta tulee pyytää erillinen risteämälausunto.

Muuta

Liikenteen osalta muistutettiin, että lupatarpeiden yksilöinti selkeyttää jatkosuunnittelua ja sen aikataulutusta ja kannattaa siksi tehdä hyvissä ajoin. Tarvittavien lupien osalta muistutetaan uuden elinvoimakeskuksen aloittamisesta 1.1.26 alkaen, minkä piiriin selostuksessa mainitut ELY ovat siirtyneet. Lisäksi muistutettiin, että liikenteellisiä yhteisvaikutuksia muiden läheisten hankkeiden kanssa tulee arvioida vähintään sen hetkisillä käytettävissä olevilla tiedoilla tai oletuksilla.

Seurantaohjelman osalta huomautettiin, että YVA-selostuksessa ei ole huomioitu melumittausten tarvetta, mikäli alueen asukkaat kokevat tuulivoimaloista johtuvaa häiritsevää melua. Lisäksi huomautettiin, että annetut ehdotukset eivät sellaisenaan sido

toiminnanharjoittajaa ja mikäli hanke ei tarvitse ympäristölupaa, ei näitä ehdotuksia voi sisällyttää mihinkään lupamääräyksiin.

Yhteenveto mielipiteistä

Mielipiteissä huomautettiin, että alue on luonnonsuojelu- ja Natura alueen läheisyydessä. Alueella tai sen lähistöllä on tavattu useita eläin- ja lintulajeja sekä kasvilajeja. Myös ekologisten käytävien merkityksestä muistutettiin. Osa alueella kiertävästä luontopolusta tulee kaavakartan mukaan jäämään kaavoitusalueen sisään. Nämä alueet ovat hyvin ainutlaatuisia ja erämaisia. Aluetta käytetään myös virkistysalueenaja ja läheisyydessä on Rillankiven historiallinen kohde.

Huolta aiheuttivat myös pinta- ja pohjavesien pilaantuminen ja esiin nostettiin mm. Kenturapuroon päätyvät valumat hankealueelta sekä pohjavesialueen läheisyys tuulivoimaloihin nähden. Alueen vesivarannot ja virtaus esim. kunnostettuun Saukonlähteeseen ja sitä kautta Koivujärveen on turvattava. Myös vedenottopaikoista ja niiden puhtaana säilymisestä kannettiin huolta.

Mielipiteissä nostettiin esiin, että selostuksesta poiketen hankealueen lähin kylä on Kumpuselkä Keitelelen puolella ja lähin kylän taloista, Tienpää. Myös asukkailla on suunnitelmia alueidensa ja siellä olevien rakennusten käytöstä, joita toivotaan kunnioitettavan. Kantaa otettiin myös meluun ja välkkeeseen.

Lisäksi muistutettiin, että alue ei kuulu potentiaaliseen tuulivoima-alueeseen Keski-Suomessa, eikä ole maakuntakaavassa. Alue sijaitsee Keski-Suomen maakuntakaavan hiljaisen alueen välittömässä läheisyydessä. Esiin nostettiin myös mökkiläisiin kohdistuvat vaikutukset sekä mökkiläisten merkitys alueen taloudelle. Lisäksi Puolustusvoimien kantaa mietittiin.

Turvallisuuskysymyksiin otettiin myös kantaa mm. tulipalot, nettiyhteyksien säilyminen. Kiinteistöjen arvonalenemaa pidettiin todennäköisenä ja työllistymistä pidettiin vähäisenä. Myös metsien hävittämisestä aiheutuvat hiilinielujen poistuminen sekä puusta saatava taloudellinen hyöty mietitytti. Yhteisvaikutuksia pidettiin mittavina mm. maisemaan.

Mielipiteissä kannettiin huolta kauaskantoisten päätösten tekemisestä kiireellä, lainsäädännän ei katsottu turvaavan kansalaisten oikeuksia ja hyvinvointia tuulivoimarakentamisen haitoilta.

Teleoperaattorit pyysivät kannanotoissaan kiinnittämään huomiota, että vaikutusalueelle ei jatkossa voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä. Lisäksi muistutettiin, että sähkönsiirtojohtoista pitää tehdä tuulivoimahankkeen toimesta erikseen vaarajänniteselvitys lähellä olevien kaapeleiden osalta (risteämät ja rinnakkain kulkevat johdot).

Yhteenveto Natura-arviointia koskevista lausunnoista*Metsähallitus*

Hankkeessa toteutettuun Varisvuori-Louhukangas-Saukonlähde (FI0900061) Natura-alueeseen kohdistuvaan Natura-arvioon antoi lausuntonsa Lupa- ja valvontavirasto sekä Metsähallitus. Annetut lausunnot on esitetty kokonaisuudessaan, salatut aineistot pois lukien, tämän dokumentin liitteenä.

Metsähallitus katsoo, että Natura-arviointi on kohdennettu oikein ja toteutettu luonnon-suojelulain edellyttämällä tavalla. Yleisesti Metsähallitus kiinnittää huomion Natura-arvioinnin karttoihin liittyviin puutteisiin. Puutteita oli Natura-alueen rajauksien, suojeluperusteluontotyyppien sijainnin sekä liito-oravan inventoitujen alueiden esittämisestä kartoilla, mikä vaikeuttaa tulkintaa.

Liito-oravan nykytilan ja sille soveltuvien elinympäristöjen kartoittaminen myös Natura-alueella olisi vähentänyt vaikutusten arviointiin liittyvää epävarmuutta. Metsähallitus pitää puutteena myös, ettei liito-oravan kulkuyhteyksien katkeamista ole osoitettu. Metsähallitus muistuttaa, että liito-oravakanta on laskeva ja ihmisen tekemillä rakenteilla voi olla ratkaiseva merkitys liito-oravan elinympäristöjen elinvoimaisuudelle.

Yhteisvaikutusten osalta Metsähallitus pitää oikeana johtopäätöstä siitä, että tuulivoimarakentamisen keskeisimpiä vaikutuksia ovat liito-oravan potentiaalisten elinympäristöjen pirstaloituminen. Metsähallitus toteaa myös, että liito-oravaan kohdistuvien vaikutusten kannalta merkityksellisiä ovat ennen kaikkea voimalinjat, joiden linjauksista Kangasjärven hankkeen YVA-ohjelmassa ei ole lainkaan mainintaa, mikä vaikeuttaa hankkeen aiheuttamien yhteisvaikutusten merkittävyyden arvioimista.

Metsähallitus korostaa, että Natura-arvioinnissa suojeluperustelajiin kohdistuvia vaikutuksia tulee arvioida suhteessa kyseisellä Natura-alueella tavattavaan populaatioon eikä lajiin yleensä. On myös huomattava, että Natura-alueen osa-alueiden välisen kytkeytyvyyden heikentyminen tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutusten vuoksi päinvastoin korostaa jäljellä olevien yhteyksien merkitystä liito-oravalle eikä tee niitä merkityksettömiksi. Metsähallitus toteaa, että Natura-arvioinnissa esitetyt perustelut yhteisvaikutusten merkityksestä ovat edellä mainituista syistä puutteellisia.

Arvioinnin puutteista huolimatta Metsähallitus yhtyy arvioinnin johtopäätökseen, ettei arvioitavalla hankkeella ole merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Varisvuori-Louhukangas-Saukonlähden Natura 2000 -alueen suojeluperusteena oleviin luontotyypeihin ja lajeihin.

Lupa- ja valvontavirasto

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että Natura-arviointia voidaan pitää riittävänä ja asianmukaisesti laadittuna sekä yhtyy arvioon, että hankkeesta ei todennäköisesti kohdistu merkittävää haittaa arvioinnin kohteena olevaan Natura-alueeseen.

Lupa- ja valvontavirasto muistuttaa, että rakentamisvaiheessa on varmistettava, ettei Natura-alueeseen kohdistu heikentäviä vaikutuksia. Lisäksi suositellaan tarkastelemaan hankkeen jatkosuunnittelussa esimerkiksi sellaista tienparannusvaihtoehtoa, jossa tiealueen leventäminen ja puuston poisto tapahtuu pois päin Natura-alueesta.

Liito-oravan osalta Lupa- ja valvontavirasto huomauttaa, että arvioinnissa ei ole kattavasti esitetty inventoituja alueita, käytettyjä menetelmiä tai kartoja, joka tuo epävarmuutta liito-oravaselvityksen tuloksiin. Potentiaaliset kulkureitit Varisvuoren ja Saarisuonkankaan alueille olisi tullut tunnistaa ja kuvata. Varovaisuusperiaatteen mukaisesti tulee varmistaa, ettei parannettavan tiestön ja muun rakentamisen seurauksena liito-oravan liikkumismahdollisuudet heikkene tai metsäkuvioiden pirstoutuminen voimistu.

Metson soidin sijoittuu meluvyöhykkeelle, mikä voi heikentää sen laatua ja johtaa soitimen siirtymiseen tai häviämiseen. Tämä voi välillisesti vaikuttaa Natura-alueen reuna-alueisiin pesinnän ja reviirien kytkeytyvyyden kautta. Arvioinnin mukaan kokonaisuutena merkittävää heikentymistä ei synny lintulajeille, mutta Natura-alueen linnustotiedot ovat puutteelliset, eikä uutta selvitystä ole tehty, mikä lisää epävarmuutta. Lupa- ja valvontavirasto suosittelee rakentamisen ajoittamista pesimäkauden ulkopuolelle (huhti-elokuu) ja metson soidinalueiden läheisyys huomioidaan jatkosuunnittelussa, esimerkiksi sijoittamalla voimaloita riittävän etäälle soidinalueista, jotta häiriötä voidaan välttää.

Metsäpeuran osalta Lupa- ja valvontavirasto katsoo arvioinnin olevan perusteltu, että metsäpeuraan kohdistuvat vaikutukset eivät ole merkittäviä Natura-alueen suojelutavoitteiden näkökulmasta. Lupa- ja valvontavirasto katsoo tarpeelliseksi, että metsäpeura huomioidaan jatkosuunnittelussa siten, ettei rakentaminen lisää estevaikutusta Natura-alueen ja sen lähiympäristön kulkuyhteyksissä. Lisäksi rakentamistoimet tulee ajoittaa metsäpeuran herkän vasomis- ja vasanhoitojakson ulkopuolelle.

Yhteisvaikutusten osalta Lupa- ja valvontavirasto katsoo arvioinnin olevan Natura-suojelutavoitteiden näkökulmasta riittävä, mutta korostaa varovaisuusperiaatteen huomioimista jatkosuunnittelussa. Salassa pidettävän lajin osalta Lupa- ja valvontaviranomainen toteaa kuitenkin, että este- ja törmäysriskien vuoksi Kangasjärven ja Varisvuoren hankkeet eivät molemmat yhdessä ole toteutettavissa nykyisillä suunnitelmilla ilman merkittäviä muutoksia.

4 Yhteysviranomaisen arvio arviointiselostuksen riittävydestä ja laadusta sekä laatijoiden pätevyydestä

Yhteysviranomainen on tarkastanut Varisvuoren tuulivoimahankkeen arviointiselostuksen riittävyden ja laadun, ja toteaa tältä osin seuraavaa.

Selostus täyttää YVA-lain 19 §:n ja valtioneuvoston ympäristövaikutusten arviointimenetelmästä annetun asetuksen (YVA-asetus 277/2017) 4 §:n sisältövaatimukset. Arviointiselostukseen ei sisälly sellaisia olennaisia sisällöllisiä tai laadullisia puutteita, jotka estäisivät perustellun päätelmän antamisen. Hankkeesta vastaavalla on ollut käytössään riittävä asiantuntemus arviointiselostuksen laatimiseen ja sen sisältämien erillisselvitysten toteuttamiseen.

Selostuksessa on huomioitu yhteysviranomaisen lausunto ja sekä yksilöity sen huomioiminen erillisessä taulukossa. Selostuksessa on kuvattu omassa kappaleessa hankesuunnitelmaan tehdyt muutokset, jotka arvioinnissa on otettu huomioon. Tuulivoimahankkeen vaihtoehdot ja tekninen kuvaus sekä hankealueen nykytila on esitetty kokonaisuudessaan selkeästi. YVA-selostuksessa kuvataan tuulivoimahankkeen koko elinkaaren aikaiset vaikutukset rakentamisen, toiminnan ja toiminnan lopettamisen osalta. Yhteisvaikutukset on arvioitu erikseen kunkin arvioitavan vaikutuksen kohdalla. Arviointiselostuksessa on tunnistettu hankkeen toimialaan liittyviä kansainvälisiä, kansallisia sekä alueellisia tavoitteita ja strategioita.

Kuulemisen sekä yhteysviranomaisen oman tarkastelun perusteella arviointiselostus on laadittu kattavasti ja todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset on tunnistettu sekä esitetty selkeästi, osin erinomaisesti. Myös vähäisemmiksi arvioituja vaikutuksia on arvioitu kattavasti. Esitystapaan olisi kuitenkin tuonut selkeyttä, jos vähemmän merkittävät vaikutukset olisi erotettu selkeämmin todennäköisesti merkittävistä vaikutuksista.

Hankkeen ympäristövaikutuksista on koottu yhteenvedotaulukko vaihtoehdoittain ja vaikutusalueittain. Tuloksia on esitetty erikseen hankkeen elinkaari ja/tai osa-alue huomioiden, mutta ei kaikilta osin. Esitystapaa ei ole avattu ja jää epäselväksi miksi kaikkia tuloksia ei ole kerätty samalla tarkkuudella taulukkoon. Taulukkoon on koottu erikseen myös arvioinnin tulokset sähkönsiirron osalta, mikä on hyvä ratkaisu. Yhteisvaikutusten tuloksia ei ole esitetty taulukossa, mitä voidaan pitää tässä perusteltuna ratkaisuna yhteisvaikutuksiin liittyvien suurten epävarmuuksien vuoksi. Yhteisvaikutuksia on kuitenkin arvioitu aihekohtaisen arvioinnin lisäksi myös erillisessä kappaleessa, mitä yhteysviranomainen pitää hyvänä. Yhteisvaikutusten tunnistaminen vielä alkuvaiheessakin olevien hankkeiden kanssa on oleellinen tieto alueen nykytilan mahdollisen kehityksen kannalta.

Yhteisvaikutusten osalta YVA-asetus edellyttää, että ympäristövaikutusten arvioinnin ja kuvauksen on katettava yhteisvaikutukset muiden olemassa olevien ja hyväksytyjen hankkeiden kanssa. Varisvuoren hankkeessa on tunnistettu ja arvioitu yhteisvaikutuksia pääasiassa hankealueen välittömässä läheisyydessä sijaitsevan suunnitteilla olevan Kangasjärven tuulivoimahankkeen kanssa, mutta myös kauempana olevien suunnitteilla olevien hankkeiden kanssa mm. maisemavaikutuksia arvioitaessa. Lähin tuotannossa oleva,

Ilosjoen tuulivoimahanke sijoittuu noin 30 km päähän. Yhteysviranomaisen pitää laadittua yhteisvaikutusten arviota tarkoituksenmukaisena, jotta arviointiselostuksessa on ollut mahdollista arvioida Varisvuoren tuulivoimahankkeen vaikutusalueen nykytilan kehittymistä riittävällä tavalla. Arvioinnin pohjana olevaa rajausta voidaan pitää myös riittävänä. Yhteysviranomaisen toteaa, että hankkeiden varhainen suunnitteluvaihe tuo yhteisvaikutusten arviointiin kuitenkin suurta epävarmuutta, eikä yhteisvaikutusten merkittävyyttä ole tarkoituksenmukaista arvioida erityisen tarkasti tässä vaiheessa hankkeiden elinkaarta. Yhteisvaikutukset tulee kuitenkin tunnistaa, jotta saadaan muodostettua kuva mahdollisista riskeistä ja yhteensovittamistarpeista, joita kaikkien nyt suunnitteilla olevien hankkeiden toteutuminen saattaa tuoda. Periaatteena voidaan pitää, että jäljempänä tuleva hanke arvioi suunnittelussaan edellä menevän, jos tämä on saanut lupapäätöksen tai se on käynnistänyt toimintansa.

Hankkeen nykytilan kuvaukseen mm. kaavoituksen ja arkeologisen kulttuuriperintökohteiden osalta on lausunnoissa esitetty päivittämis- ja täydentämistarpeita sekä muistutettu kaavamääräysten huomioimista. Nämä tiedot ovat tarpeen ottaa huomioon jatkosuunnittelun yhteydessä. Yhteysviranomaisen huomauttaa lisäksi, että termistöä tulee käyttää johdonmukaisesti. Nyt selostuksen ymmärrettävyyttä hankaloittaa esimerkiksi, että termiä hankealue on käytetty vaihtelevasti määriteltynä, tämän takia mm. etäisyystiedot jäävät osin epäselviksi. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että luotettava arviointi perustuu täsmälliseen ja ajantasaiseen aineistoon.

Vaikutusten arviointien yhteydessä on kuvattu myös keinoja haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi, osa lieventämiskeinoista on huomioitu suoraan arvioinnissa. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että kaikki arvioinnissa mukana olleet lieventämistoimenpiteet tulee huomioida jatkossakin osana suunnittelua, jotta haitallisilta vaikutuksilta vältytään.

5 Yhteysviranomaisen johtopäätös hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista

Arviointiselostuksen, kuulemispalautteen ja oman lisätarkastelunsa perusteella yhteysviranomaisen esittää perusteltuna päätelmänään Varisvuoren tuulivoimahankkeen merkittävistä vaikutuksista seuraavaa.

Arviointiselostuksessa hankkeella ei ole tunnistettu olevan suuria merkittäviä ympäristövaikutuksia. Arviointiselostuksessa todetaan, että hankkeen todennäköisesti merkittävimmät kielteiset vaikutukset kohdistuvat maisemaan, luonnonympäristöön, ihmisten viihtyvyyteen, virkistyskäyttöön sekä maankäyttöön. Lisäksi rakentamisen aikana kielteisiä vaikutuksia voi syntyä liikenteeseen ja luonnonvarojen käyttöön. Sähkönsiirron osalta merkittävimmät haitat kohdistuvat maakaapelivaihtoehdossa maa- ja kallioperään, maankäyttöön sekä luonnonvarojen hyödyntämiseen. Ilmajohdolla lisäksi vaikutuksia voi syntyä pohjavesiin, hiilijalanjälkeen, linnustoon, kasvillisuus- ja luontotyyppeihin. Hankkeen myönteiset vaikutukset todetaan kohdistuvan ilmastoon ja luonnonvarojen hyödyntämiseen sekä elinkeinoelämään ja palveluihin. Merkittävyydeltään hankkeen aiheuttamat vaikutukset on

arvioitu olevan korkeintaan kohtalaisia 9-portaisessa asteikossa. Selostuksessa todetaan lisäksi, että yhteisvaikutukset läheisten suunnitteilla olevien tuulivoimahankkeiden kanssa voivat nousta merkittäviksi tai erittäin merkittäviksi. Hankevaihtoehtojen VE1 ja VE2 välillä ei todettu olevan juuri eroa, sillä määrällisesti kahden voimalan ero eri vaihtoehtojen välillä on vähäinen monissa vaikutustyypeissä. Sähkönsiirron osalta haitallisia ympäristövaikutuksia kohdistuu jonkin verran enemmän ilmajohtovaihtoehtoon.

Yhteysviranomaisen yhtyy tähän arvioon todennäköisistä vaikutuksista sekä niiden merkittävyydestä. Annetuissa lausunnoissa ja mielipiteissä tai yhteysviranomaisen omassa harkinnassa ei noussut esiin sellaisia seikkoja, jotka nostaisivat Varisvuoren vaikutuksia todennäköisesti merkittäviksi. Arvioinnissa käytettävä aineisto ja menetelmät ovat olleet yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan riittäviä arvioinnin laatimiseen. Vaikutustenarvioinnissa on sovellettu IMPERIA-hankkeessa kehitettyä arviointimenetelmää, jossa vaikutuksen merkittävyys perustuu muutoksen suuruuden määrittämiseen ja arviointikohteen herkkyyteen. Menetelmän periaatteet ovat yleisesti käytössä eri hankkeiden ympäristövaikutusten ja vaikutuksen merkittävyyden arvioinnissa.

Yhteysviranomaisen muistuttaa, että vaikka Varisvuoren hanke ei yksinään yhteisvaikutusten arvioinnin mukaan kasvata edellä mainittujen vaikutustyyppien vaikutusten merkittävyyttä, voivat mm. maisema, melu- ja välke vaikutukset vahvistua merkittäviksi tai erittäin merkittäviksi, jos Kangasjärven hanke toteutuu suunnitellussa mittakaavassa. Varisvuoren hankkeen toteutuminen tulee siten vaikuttamaan jäljessä tulevien hankkeiden suunnittelu- ja kaavoitusratkaisuihin. Yhteysviranomaisen huomauttaa myös, että hankkeet yhdessä eivät saa vaarantaa maakuntakaavojen maankäyttöä koskevia keskeisiä ratkaisuja ja tavoitteita. Yhteysviranomaisen kannustaa selvittämään hankkeiden välisen yhteistyön mahdollisuutta itse hankkeiden sekä niiden sähkönsiirtoratkaisujen osalta.

Yhteysviranomaisen yhtyy myös arvioon selostuksessa esitetyn kanssa, että osa yksittäisistä vaikutuksista saattaa nousta hetkellisesti tai paikallisesti merkittäviksi, vaikka kokonaismerkittävyys arvioinnissa jääkin kohtalaiseksi tai vähäiseksi. Seuraavissa kappaleissa yhteysviranomaisen esittää tarkemmin näihin vaikutustyypeihin kohdistuvia ja hankkeen jatkosuunnittelussa huomioon otettavia seikkoja. Lisäksi yhteysviranomaisen kiinnittää huomioita nykytilan kehityksen kannalta tärkeimpiin yhteisvaikutuksiin, jotka voivat nousta merkittäviksi tai erittäin merkittäviksi ja voivat vaikuttaa alueen kokonaissuunnitteluun.

5.1 Luontovaikutukset

Linnusto

YVA-selostuksessa todetaan, että hankkeen maankäytön muutokset voivat vähentää pesivien lintujen lukumäärää. Muutamien voimalapaikkojen läheisyydessä on havaittu uhanalaisia hömötiaisia ja töyhtötaisia, jotka esiintyvät hankealueella suhteellisen yleisinä. Lisäksi alueella pesii levinneisyydeltään pohjoisia lajeja, mikä korostaa alueen merkitystä linnustolle. Yhteysviranomaisen suosittelee, rakentamistoimien suunnittelussa ja toteutuksessa huomioimaan lintujen pesimäaika.

YVA-selostuksen mukaan alueelta on tunnistettu metson soidinpaikka voimaloiden lähiympäristössä. Yhteysviranomainen on yhtä mieltä selostuksessa esitetyn kanssa, että yksitään arvioituna vaikutus metsoon nousee merkittäväksi, vaikka linnuston kokonaisarviointi jääkin kohtalaiseksi. Yhteysviranomainen muistuttaa, että metso sekä myös alueella havaitut pyy ja teeri kuuluvat kaikki lintudirektiivin liitteen I lajeihin sekä metso Suomen erityisvastuulajiksi. Metsäkanalintujen soitimet tulee huomioida asianmukaisesti hankkeen jatkosuunnittelussa ja soidinten ja voimaloiden väliin tulee jättää riittävä suojavaähyke häiriövaikutukset estämiseksi.

Yhteysviranomainen nostaa esiin Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausunnon (18.12.2025), että päiväpetolintujen osalta arviointiin sisältyy epävarmuutta, sillä usean alueella toteutetun seurannan yhteydessä havaitun lajin osalta ei ole tietoa niiden pesäpaikoista. Yhteysviranomainen muistuttaa, että pesäpaikkauskollisten lajien pesän vahingoittaminen on luonnonsuojelulain (9/2023) 70 § 3 momentin mukaan kiellettyä myös lisääntymiskauden ulkopuolella, mikäli kyse on eläimen tekemästä pesästä, jota se käyttää toistuvasti. Mikäli päiväpetolintujen pesiä havaitaan voimaloiden lähetyvillä, on ne siten syytä huomioida tuulivoimaloiden sijoittelussa riittävän suojaetäisyyksin.

Lepakot

Lepakot ovat EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeja, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain 78 §:n nojalla kielletty. Selostuksen mukaan Multasuon Särkipuron alue on määritetty lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikaksi (luokka I). Tolvanen ym., 2023 julkaisun mukaan lepakoiden on todettu välttävän tuulivoimaloita jopa kilometrin päähän. Lähin voimalapaikka (VE1 nro 7) sijoittuu alle 100 metrin etäisyydelle lisääntymis- ja levähdyspaikalta, jonka yhteysviranomainen katsoo aiheuttavan lain tarkoittamaa heikkenemistä. Lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikan turvaaminen edellyttää voimalan etäisyyden muuttamista siten, että Särkipuron alueeseen kohdistuva heikennys poistuu. Mikäli hanke aiheuttaa lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentymistä, edellyttää tämä poikkeamista luonnonsuojelulain 78 §:n mukaisesta heikentämiskiellosta. Poikkeuslupa voidaan myöntää vain, jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole, poikkeaminen perustuu erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavaan syyhyn ja lajin suotuisa suojelutaso voidaan turvata.

Yhteisvaikutukset

YVA-selostuksessa todetaan, että merkittävimmät yhteisvaikutukset syntyvät Kangasjärven tuulivoimahankkeen kanssa. Voimaloiden rakentaminen ja toiminta pirstovat elinympäristöjä ja aiheuttavat häiriöitä laajalle alueelle. Esimerkiksi melu voi heikentää Särkipuron lepakoiden elinympäristöä ja ekologisten yhteyksien katkeaminen voi olla merkittävä heikennys metsäpeuralle ja suurpedoille. Yhteisvaikutukset linnustoon arvioidaan suureksi, erityisesti metson soidinpaikkaan. Häiriö voi mahdollisesti siirtää soidinpaikkaa kauemmaksi.

Varisvuoren hankealue sijaitsee valtakunnallisesti tärkeällä ekologisella käytävällä, jonka alueella esiintyy ihmistoiminnalle erityisen herkkää lajistoa. Maakuntarajan suuntaisesti kulkeva yhtenäinen ja laaja metsävyöhyke voi olla tärkeä siirtymisreitti usealle lajille. Kuten

Metsähallituskin lausunnossaan (23.1.2025) toteaa Varisvuori ja sitä ympäröivät suunnitella olevat hankkeet katkaisivat ekologisen verkoston yhteyden kokonaan laajalta alueelta. Yhteysviranomainen toteaa, että yhteisvaikutukset lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa tulee selvittää erityisellä huolella, sillä ne voivat nousta suuriksi useamman vaikutuskohteen osalta. Merkittävät vaikutukset tulee pyrkiä välttämään huolellisella suunnittelulla.

Uhanalaisesta salassa pidettävästä lajista on tehty vain viranomaiskäyttöön tarkoitettu selvitys. Törmäysmallinnuksen mukaan hankkeen vaikutus yksinään jää alle merkittävän vaikutuksen raja-arvon. Mikäli kaikki hankkeet toteutuisivat suunnitellussa laajuudessa ylittävät vaikutukset jo merkittävän vaikutuksen raja-arvon. Pelkästään Kangasjärven ja Varisvuoren hankkeiden yhteisvaikutus ylittää saman raja-arvon. Pohjois-Pohjanmaa ELY-keskus on lausunut (18.12.2025), että hankkeiden jatkokehittelyssä tulee varmistaa, ettei merkittävien haitallisten vaikutusten rajaa törmäys- tai estevaikutusten osalta ylitetä, jotta luonnonsuojelulain 70 §:n vastaisilta vaikutuksilta voidaan välttyä. Metsähallitus on myös lausunnossaan tuonut esille, etteivät kaikki suunnitellut tuulivoimahankkeet ole esitetyssä laajuudessaan toteuttamiskelpoisia. Yhteysviranomainen yhtyy edellä mainittuihin arvioihin ja toteaa, että kaikki hankkeet eivät ole toteuttamiskelpoisia nykyisillä suunnitelmilla.

5.2 Natura

Natura-arviointi koskee Varisvuori-Louhukangas-Saukonlähde (FI0900061) Natura-aluetta.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että esitetty Natura 2000 -vaikutusten arviointiraportti on riittävä täyttämään luonnonsuojelulain 35 §:n mukaiset vaatimukset. Sekä Lupa- ja valvontavirasto, että Metsähallitus yhtyvät arvioinnin johtopäätökseen, että Varisvuori-Louhukangas-Saukonlähteen (FI0900061) Natura-alueiden suojelun perusteena oleviin luontotyypeihin tai liito-oravaan ei Varisvuoren hankkeesta yksinään kohdistu merkittävästi heikentäviä vaikutuksia. Lausunnoissa kuitenkin nostetaan esiin joitakin puutteita mm. karttakuvien kattavuuteen ja rajauksiin, jotka vaikeuttavat arviointia. Mahdollisia vaikutuksia tulee lieventää lausunnoissa esitettyjen toimenpiteiden mukaisesti.

Natura-alueeseen kohdistuvat vaikutukset todetaan koostuvan pääosin liito-oravan kulkuyhteyksien mahdollisesta heikkenemisestä. Olemassa oleva tiestö sijoittuu mahdollisten kulkureittien läheisyyteen, ja näihin kohdistuvia vaikutuksia voi syntyä tiestön parantamisvaiheessa sekä liikennevirran lisääntymisen seurauksena. Liito-oravan kulkuyhteyden tukemiseksi kehoitetaan suunnittelemaan toimenpiteitä yhteyksien ylläpitämiseksi alueella (hyppypuut, valikoiva raivaus ja puuston jättäminen ojan reunaan). Ihmisen tekemillä rakenteilla on ratkaiseva merkitys liito-oravan elinympäristöjen elinvoimaisuudelle.

Yhteisvaikutusten osalta arvioinnissa todetaan, että yhteisvaikutukset ovat todennäköisiä, mutta niiden merkitys on vähäinen. Arvioinnin katsotaan olevan Natura-suojelutavoitteiden näkökulmasta riittävä, mutta varovaisuusperiaate tulee huomioida jatkosuunnittelussa.

Yhteisvaikutusten arvioinnissa todetaan olevan myös joitakin puutteita mm. sähkönsiirtolinjoihin liittyen, jotka tuovat epävarmuutta arviointiin. Puutteet ovat kuitenkin

selitettävissä hankkeiden varhaisesta suunnitteluvaiheesta johtuvilla riittämättömillä tiedoilla. Rakentamisvaiheessa tulee varmistaa, ettei Natura-alueelle tai sen läheisyyteen leviä haitallisia vieraslajeja. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että hanketoimijoiden välinen yhteistyö on välttämätöntä hydrologisen kuormituksen minimoimiseksi, mikäli sekä Varisvuoren, että Kangasjärven hankkeet toteutuvat.

5.3 Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset

Yhteysviranomaisen muistuttaa, että vaikka ihmisiin kohdistuvien vaikutusten merkittävyys hankevaihtoehtoissa on kokonaisuudessaan arvioitu kohtalaiseksi, niin alue tulee muuttumaan tuulivoimarakentamisen myötä enemmän rakennetun ympäristön kaltaiseksi ja siten muutoksen merkittävyys voi korostua paikallisesti ja näkyä mm. alueen riistakannassa ja yleisen virkistyskäytön vähenemisenä. Huoli hankkeen vaikutuksista voi vahvistaa koettuja haitallisia vaikutuksia. Yhteysviranomaisen kehottaa hanketoimijaa tekemään yhteistyötä hankkeen eri vaiheiden yhteensovittamisessa aluetta käyttävien ihmisten kanssa. Tämä koskee erityisesti rakentamis- ja purkamisvaiheita. Toiminnan aikaisia melu- ja maisemahaittoja tulee minimoida selostuksessa esitetyllä tavalla.

Selostuksessa todetaan myös, että hankkeen vaikutusalueella ei nykytilanteessa ole juuri-kaan melua aiheuttavia toimintoja ja hankealueelle sijoittuu osittain maakuntakaavan taustaselvityksenä inventoitu hiljainen alue. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että vaikka hiljaista aluetta ei ole merkitty maakuntakaavaan, eikä aluerajauksella siten ole oikeudellista painoarvoa, on sillä kuitenkin itseisarvoa aluetta virkistykseen ja luonnonvarojen hyödyntämiseen käyttäville ihmisille. Varisvuoren tuulivoimahanke pienentää osaltaan hiljaisen alueen kokoa ja vähentää näin alueen ääniympäristön laatua muiden alueen käyttäjien kannalta.

Yhteysviranomaisen korostaa, että kunnalla on kaavoituksesta ja rakennusluvasta vastaavana tahona vastuu ohjata tuulivoimarakentamista niin, että asutukseen ja loma-asutukseen jää riittävä etäisyys melu-, välke- ja maisemavaikutusten minimoimiseksi.

Melu

Tuulivoimalaa koskevan rakentamisluvan käsittelyn yhteydessä tulee tarkastaa, että tuulivoimalan korkeus ja melupäästön takuuarvo vastaavat mallinnuksessa käytettyjä takuuarvoja ja että melumallinnus on ajantasainen. Tarvittaessa meluselvitys on uusittava. Meluselvityksessä tulee ilmetä myös yksiselitteisesti, onko ilmoitettu äänitehotaso turbiinin varsinainen äänitehotaso vai turbiinin äänitehotaso + 2dB. Lisäksi Asumisterveysasetuksen 545/2015 12§ 3mon tarkoittama 25dB toimenpideraja on mallinnettava lähialueen asutukselle samaan tapaan kuin sisätilojen matalataajuinen melu. Jatko suunnittelun yhteydessä tulee perustella kattavammin, miten laskennassa käytetyn äänitehotason katsotaan voivan edustaa yksikköteholtaan hankkeen vaihtoehtoina olevia 6-9 MW voimaloita.

Yhteysviranomaisen huomauttaa myös, että meluselvityksessä pienitaajuisen melun osalta julkisivun ääneneristävyytenä on käytetty tasoja, joka ylittyvät suomalaisissa omakotitaloissa DL84% todennäköisyydellä. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan

Perusteltu päätelmä

19.3.2026

LVV-U/23163/2026

Julkinen

tarkastelussa olisi tullut käyttää yhtenäisesti matalampia DL90% arvoja, etenkin tarkastelukohteina oli myös loma-asumiseen tarkoitettuja kohteita. Näin olisi saatu myös selvitettyä kattavammin mahdolliset riskikohteet lisätarkastelua varten hankkeen edetessä.

Yhteisvaikutukset

Yhteisvaikutusten osalta yhteysviranomaisen muistuttaa, että jos Kangasvuoren hanke toteutuu suunnitellusti, ylittyy melun ohjearvo 40 dB melualue viidessä lähimmästä asuintai lomarakennuksesta. Ohjearvon 45 dB ylityksiä tulee myös Varisvuori-Louhukangas-Saukonlähde Natura2000-alueen Louhukankaan osa-alueella. Myös välkkeen osalta tavoittearvot ylittyvät yhteisvaikutuksista johtuen. Ohjearvojen ylitykset rajoittavat myös vielä rakentamattoman alueen mahdollista kaavoittamista ja rakentamista.

Selostuksessa todetaan lisäksi, että yhdessä Varisvuoren ja viereisen Kangasjärven yhteisvaikutukset melun osalta hiljaiseen alueeseen ovat huomattavat, vaikka Varisvuoren vaikutus jääkin siinä vähäiseksi. Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että hiljaisia alueita, jotka palvelevat matkailua, virkistystä ja retkeilyä pyrittäisiin suojaamaan melua aiheuttavilta toiminnoilta.

Maisema

Yhteysviranomaisen muistuttaa, että maisemavaikutukset ovat yksi tuulivoimahankkeiden keskeisimmistä ympäristövaikutuksista, vaikka niiden merkitys olisikin arvioitu kohtalaiseksi. Suorien, maisemaan kohdistuvien visuaalisten vaikutusten ohella maisemamuutos aiheuttaa välillisesti mm. alueiden virkistyskäyttöön kohdistuvia vaikutuksia.

Tausta-aineisto osalta yhteysviranomaisen huomauttaa, että YVA-selostuksessa perinnebiotooppien osalta ei mainita tausta-aineistoa. Maisemaselvityksessä kerrotaan, että Keski-Suomen perinnebiotoopit on esitetty Keski-Suomen perinnebiotooppien hoito-ohjelman (Keski-Suomen ympäristökeskus 2007) mukaisesti. Kyseinen lähde ei sisällä ajantasaista tietoa perinnebiotooppikohteista tai niiden arvoluokista. Ajantasaisen, tunnettujen perinnebiotooppien sijainti- ja mm. arvoluokkatiedot saa tietopyynnöllä ULJAS-tietojärjestelmästä Metsähallituksen luontopalveluilta (kirjaamo). Aineistoa tulee täydentää em. tiedoilla hankkeen jatkosuunnittelussa.

Yhteisvaikutukset

Yhteisvaikutusten osalta yhteysviranomaisen huomauttaa, että jos kaikki hankkeet toteutuvat suunnitellusti, niin esimerkiksi Keski-Suomen toimialueella sijaitsevalle valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle, Pihtiputaan pika-asutusmaisemat, näkyvien voimaloiden määrä on yhteisvaikutukset huomioiden enimmillään 161 voimalaa. Kaikki voimat näkyvät noin n. 5 ha osalle maisema-alueen luoteisosaa. Nyt arvioinnissa ei oltu edes huomioitu kaikilta suunnilta mahdollisesti näkyviä suunnitteilla olevia voimaloita, joten vaikutus voi olla tätäkin laajempi.

5.4 Muut***Pintavedet***

YVA-selostuksen mukaan hankealueelle tulevan sähköaseman yhteyteen varataan mahdollisuus energiavaraston rakentamiselle. Selostuksessa mainitaan myös, että tarvittaessa hankkeessa tulee käyttää kuivatustoimenpiteitä. Näiltä osin selostuksessa ei ollut tarkempaa tietoa mahdollisista ojitusmääristä tai siitä onko energiavaraston osalta tarkoituksena rakentaa esim. onnettomuustilanteiden sammutusvesien hallintaan tarkoitettuja rakenteita, eli onko energiavarastosta mahdollisia riskejä ympäristölle ja jos niin miten niitä hallitaan. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että vähäistä suuremmista ojituksista tulee tehdä ojitusilmoitus, missä tarkemmat suunnitelmat tulee esittää.

Hankkeen vaikutukset kohdistuvat arvioinnin perusteella hankealueen ja sähkönsiirtoreittivaihtoehtojen lähimpiin uomiin. Selostuksen mukaan uomat ovat pääosin kuivatuskäytössä olevia ojia ja pitkälti muutettuja eivätkä siten luonnontilaisia. Luontoselvityksestä kuitenkin ilmenee, että hankkeen vaikutusalueella oleva Multasuon Särkipuro on monimuotoisuuden kannalta arvokas kohde, jolla on erittäin hyvä ennallistamispotentiaali useiden uhanalaisten luontotyyppien osalta. Lisäksi luontoselvityksen mukaan kohteella on vesiensuojelullista merkitystä. YVA-selostuksen kuvan 31 perusteella voimalan 5 rakentamisalueelta vedet kulkeutuvat Särkipuron tälle arvokkaalle osuudelle. Mikäli arvokkaille puroalueille päätyy kiintoainesta voi vaikutus puroekosysteemiin olla pitkäaikainenkin, jos kiintoaines lietty pohjaan ja muuttaa uoman rakennetta. Lisäksi yhteysviranomaisen kannustaa Multasuon Särkipuron ennallistamisen toteuttamista osana hanketta.

Yhteysviranomaisen muistuttaa, että selostuksessa mainittuja pintavesien suojaustoimenpiteiden tarkempi suunnittelu ja kohdentaminen on hankkeen jatkovaiheissa tarpeen, jotta kuormitus läheisiin vesiin ja niiden kautta alapuolisiin vesistöihin olisi mahdollisimman vähäinen.

6 Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat sekä arvioinnin huomioon ottaminen lupamenettelyssä ja luvassa

6.1 Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat

Lunastuslupa

Lunastuslupa Laki eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta (768/2004) eli ns. lunastuslupalaki liittyy oleellisesti arviointiselostuksen sähkönsiirron ympäristövaikutuksiin. Lunastuslupalain uudistuksen myötä lain piiriin kuuluvien energiansiirtohankkeiden toteutuksen mahdollistaviin lunastuslupiin voidaan liittää aiempaa täsmällisempiä määräyksiä merkittävien ympäristövaikutusten rajoittamisesta (Laki eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta, 4 §). Lupa- ja valvontavirasto esittää lunastuslupaviranomaiselle näkemyksensä lunastuslupa liitettävistä

Perusteltu päätelmä

19.3.2026

LVV-U/23163/2026

Julkinen

lupamääräyksistä. Lupamääräysten laatimisessa hyödynnetään perustellussa päätelmässä esitettyjä muutos-, lievennys- tai jatkoselvitystarpeita. Lupa- ja valvontavirasto myös valvoo myönnetyn lunastusluvassa ympäristön turvaamiseksi annettujen määräysten noudattamista. Lunastuslupalain muutos on syytä huomioida sähkönsiirron jatkosuunnittelussa ja optimaalisen reitin valinnassa.

Ojitusilmoitus

Hankkeessa voi olla tarve laatia ojitusilmoitus, jos alueella tehdään kuivatustoimenpiteitä. Ojitusilmoitus on tehtävä Lupa- ja valvontavirastolle vähäistä suuremmasta ojituksesta. Ilmoitus on tehtävä vähintään 60 vuorokautta ennen ojitukseen ryhtymistä. Lupa- ja valvontavirasto antaa ojitusilmoituksesta lausunnon, jossa mm. arvioidaan tarve vesilain mukaiseen lupaan.

Poikkeuslupa

Hankkeessa voi olla tarve poikkeamiselle luonnonsuojelulain 78 §:n mukaisesta heikentämiskiellosta, mikäli hanke aiheuttaa lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentymistä EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeille.

6.2 Arvioinnin huomioon ottaminen lupamenettelyssä ja luvassa

Hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä arviointiselostus ja tämä yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä. Lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Hankkeesta vastaava voi tarvittaessa pyytää ennen lupa-asian vireille tuloa yhteysviranomaista esittämään näkemyksensä perustellun päätelmän ajantasaisuudesta. Ajantasaistamisen tarvetta voidaan joutua tarkastelemaan esimerkiksi, jos hanke on muuttunut tai arvioinnista on kulunut pitkä aika.

Lupaviranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän. Lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä, ja siinä on asianmukaisesti otettava huomioon arviointiselostusta kuulemisten tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on otettu huomioon. Lupalaeissa on lisäksi tarkemmat säännökset ympäristövaikutusten arviointimenettelyn huomioon ottamisesta.

7 Perustellun päätelmän toimittaminen ja siitä tiedottaminen

Yhteysviranomainen toimittaa perustellun päätelmän sekä kopiot arviointiselostuksesta saamistaan lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle.

Perusteltu päätelmä toimitetaan tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille, vaikutusalueen kunnille, maakuntien liitoille ja muille asianomaisille viranomaisille.

Perusteltu päätelmä annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella YVA-lain 23 §:n mukaisesti. Lisäksi perusteltu päätelmä sekä saadut lausunnot ovat nähtävillä ymparisto.fi-palvelussa osoitteessa: www.ymparisto.fi/varisvuoren-tuulivoimahanke-YVA.

8 Suoritemaksu, sen määräytyminen ja maksua koskeva oikaisumahdollisuus

Suoritemaksu on 11 400 euroa.

Yhteysviranomaisen perustellusta päätelmästä perittävä maksu on määritelty hankkeen vaatiman työmäärän mukaisesti (14 - 23 henkilötyöpäivää). Maksu määräytyy ELY-keskusten maksuista annetun asetuksen perusteella.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että perustellusta päätelmästä perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua Lupa- ja valvontavirastosta kuuden kuukauden kuluessa tämän perustellun päätelmän antamispäivästä.

9 Sovelletut säännökset

- Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 19 ja 23 §
- Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 4 §
- Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §
- Valtioneuvoston asetus (794/2024) elinkeino-, liikenne- ja ympäristö- keskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullista/ suoritteista vuonna 2025.

Perustellun päätelmän valmisteluun ovat osallistuneet seuraavat Lupa- ja valvontaviraston asiantuntijat: ympäristöosastolta Nelli Leskisenoja, Larri Liikonen, Mari Nykänen, Mari Raekallio, Pekka Pulkkinen sekä Keski-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksesta, Ilona Helle.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Jaana Tuppurainen ja ratkaissut ryhmäpäällikkö Kirsi Lehtinen.

Liitteet YVA-selostukseen annetut lausunnot
Metsähallituksen sekä Lupa- ja valvontaviraston Natura lausunnot
Maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus (vain hanketoimijalle)

Jakelu

Eurowind Energy Oy

Tiedoksi

Lausunnon saaneet tahot (sähköisesti)

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihde: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/23163/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/23163/2026 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Lehtinen Kirsi 19.03.2026 17:36

Esittelijä Tuppurainen Jaana 19.03.2026 14:46